

Vlaams
Parlement

ingediend op **1599** (2017-2018) – Nr. 4
7 maart 2019 (2018-2019)

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Manuela Van Werde

over het voorstel van resolutie

van Katia Segers, Bart Caron, Wilfried Vandaele,
Karin Brouwers en Lionel Bajart

betreffende de uitbouw
van een toekomstgerichte en
mediumneutrale ondersteuning
van onafhankelijke, kwalitatieve journalistiek

Documenten in het dossier:

- 1599** (2017-2018) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
- Nr. 2: Verslag van de hoorzitting
- Nr. 3: Amendement

verzendcode: CUL

INHOUD

1. Algemene bespreking	3
1.1. Toelichting	3
1.2. Bespreking	4
2. Artikelsgewijze bespreking	4
3. Eindstemming	7
Gebruikte afkortingen	8
Tekst aangenomen door de commissie.....	9

Op donderdag 7 juni 2018 en donderdag 28 februari 2019 behandelde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media het voorstel van resolutie van Katia Segers, Bart Caron, Wilfried Vandaele, Karin Brouwers en Lionel Bajart betreffende de uitbouw van een toekomstgerichte en mediumneutrale ondersteuning van onafhankelijke, kwalitatieve journalistiek.

Aansluitend op de algemene toelichting van 7 juni 2018 hield de commissie een hoorzitting met de VVJ, Journalismfund, Newsmonkey en Doorbraak (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1599/2).

1. Algemene bespreking

1.1. Toelichting

Vanuit alle fracties van het Vlaams Parlement moet er een signaal naar de Vlaamse Regering gaan, stelt *Katia Segers*, aangezien we met betrekking tot ons mediaveld een kritieke ondergrens hebben bereikt. We moeten dringend waken over de pluriformiteit en onafhankelijkheid van onze media.

Onder invloed van de digitalisering en globalisering evolueert het medialandschap voortdurend. Ook de manier waarop mensen nieuws consumeren en zelfs maken, is radicaal veranderd, met het nodige effect op de media. Traditionele media zien oplages van papieren kranten dalen, net als advertentie-inkomsten. Burgers, en zeker jongeren, informeren zich steeds meer online en via sociale media. Volgens de recentste Digimeter redeneren jongeren zelfs dat belangrijk nieuws hen wel zal bereiken via Facebook. Dit is een heel nieuwe manier van nieuws consumeren.

De jongste jaren zijn ook heel wat onafhankelijke digitale nieuwsmedia ontstaan. Aanvankelijk kleine journalistieke initiatieven ontwikkelen zich tot een sterk groeiende, innovatieve sector. Ondanks die waardevolle initiatieven wijzen de jaarlijkse VRM-rapportering en de World Press Freedom Index 2018 erop dat de mediaconcentratie in Vlaanderen stilaan problematisch wordt. Met maar twee resterende mediagroepen heeft Vlaanderen zoals gezegd een kritieke ondergrens bereikt. Daarnaast verdienen inbreuken op het bronnengeheim en het SLAPP-fenomeen aandacht.

De indieners van dit voorstel van resolutie vragen een structurele ondersteuning van digitale, onafhankelijke nieuwsmedia, om een kwalitatief, pluriform, onafhankelijk medialandschap te blijven garanderen en om tegemoet te komen aan de uitdagingen van het huidige medialandschap. In deze 'post truth'-tijden moet diepgravende onderzoeksjournalistiek haar rol kunnen spelen. Onafhankelijke, kwaliteitsvolle berichtgeving moet verder gehonoreerd en gestimuleerd worden.

Het voorstel van resolutie geeft als overweging mee dat afstemming nodig is met de federale overheid, gezien de aanzienlijke federale gunstmaatregelen voor de geschreven pers.

De indieners vragen de Vlaamse Regering om te investeren in toekomstgerichte en mediumneutrale ondersteuning van kwaliteitsvolle journalistiek, met aandacht voor initiatieven die de innovatie en het pluriforme media-aanbod in Vlaanderen stimuleren. Voorts hoort de regering bij te dragen aan een kwaliteitsvolle en permanente vorming van journalisten.

Een andere vraag strekt ertoe de impact van de huidige projectsubsidies te monitoren en zo nodig bij te sturen.

De Vlaamse Regering moet met de federale overheid, de VVJ en de Raad voor de Journalistiek de dialoog aangaan met betrekking tot problemen als SLAPP en de

schending van het brongeheim. Ze moet nagaan of maatregelen nodig zijn, zonder daarbij aan het recht op verweer te raken.

Ten slotte vragen de indieners om na te gaan hoe het Vlaamse mediawijsheidsbeleid kan worden afgestemd op de aanbevelingen uit het EC-rapport van maart 2018 over fake nieuws en onlinedesinformatie.

1.2. Bespreking

Aangezien bij de aanvatting van de bespreking op 28 februari 2019 een amendement voorligt dat tot een vervanging van de volledige tekst van het voorstel van resolutie strekt, wordt er geen verdere algemene bespreking aan het oorspronkelijke voorstel gewijd. Het debat vindt plaats bij de artikelsgewijze bespreking.

2. Artikelsgewijze bespreking

Amendement nr. 1

Amendement nr. 1, voorgesteld door Katia Segers, Bart Caron, Wilfried Vandaele, Karin Brouwers en Lionel Bajart, strekt tot vervanging van de tekst van het voorstel van resolutie.

Katia Segers recapituleert de lange voorgeschiedenis. Samen met Bart Caron diende ze al op 7 juni 2017 het voorstel van resolutie betreffende de uitbouw van een toekomstgerichte en medianeutrale ondersteuning van onafhankelijke, kwalitatieve journalistiek in (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1192/1). Inmiddels is dat voorstel ingetrokken en vervangen door het voorliggende, met ondertekenaars uit zowel meerderheid als oppositie.

Het lid is blij niet over één nacht ijs te zijn gegaan, aangezien op deze manier de consensustekst in het amendement tot stand is kunnen komen. Die tekst komt neer op een duidelijk signaal dat structurele ondersteuning nodig is van digitale, onafhankelijke nieuwsmedia, om een kwaliteitsvol, pluriform en onafhankelijk medialandschap te blijven garanderen en de uitdagingen van het huidige media-landschap aan te kunnen. In 'post truth'-tijden moet diepgravende journalistiek beschermd worden en onafhankelijke berichtgeving worden gehonoreerd, ongeacht het medium.

Onder invloed van de razendsnelle digitalisering en internationalisering evolueren het Vlaamse medialandschap, de berichtgeving en nieuwsconsumptie voortdurend. De oplagen van papieren kranten en hun inkomsten uit advertenties dalen, waardoor de traditionele mediagroepen convergenties en nieuwe inkomstenbronnen zoeken. Burgers informeren zich in toenemende mate online en via sociale media. De nieuwe Digimeter bevestigt die trend nogmaals.

Hoewel kleinere digitale, onafhankelijke nieuwsmedia zich de jongste jaren snel hebben ontwikkeld tot een innovatieve sector, wijzen het recente VRM-mediaconcentratierapport en de World Press Freedom Index 2018 uit dat de mediaconcentratie in Vlaanderen stilaan problematisch wordt. Met maar twee resterende mediagroepen is een kritieke ondergrens bereikt. Daarnaast verdienen inbreuken op het bronnengeheim en het SLAPP-fenomeen aandacht.

Naast die oorspronkelijke uitgangspunten leverde de hoorzitting van 7 juni 2018 nieuwe inzichten op.

Inmiddels heeft minister Gatz zijn voornemen bekendgemaakt om een nieuw Vlaams Journalistiek Fonds op te richten. De lancering vond nog voor de zomer

van 2018 plaats, de finalisering in december 2018. Samen met inzichten uit de hoorzitting zorgde dit feit voor een nieuwe context.

Vandaar dat de oorspronkelijke tekst van het voorstel van resolutie aan een update toe was. Het voorliggende amendement houdt rekening met alle nieuwe overwegingen.

Uiteraard willen de indieners van het voorstel van resolutie en het amendement niet voorbijgaan aan de noodzakelijke afstemming met de federale overheid, gezien de aanzienlijke federale gunstmaatregelen voor de geschreven pers, de federale bevoegdheid voor bronnengeheim en het statuut van de beroepsjournalist.

De indieners vragen de Vlaamse Regering:

- 1° verder te blijven investeren in een toekomstgerichte en mediumneutrale ondersteuning van onafhankelijke en kwalitatieve journalistiek, met aandacht voor innovatie en initiatieven die het pluriforme media-aanbod in Vlaanderen stimuleren en zorgen voor een kwaliteitsvolle permanente vorming van journalisten;
- 2° de impact van de huidige projectsubsidies te monitoren en zo nodig bij te sturen;
- 3° het Vlaams Journalistiek Fonds uit te bouwen tot een duurzame, performante organisatie;
- 4° in het geplande onderzoek naar mogelijke toekomstperspectieven voor het Vlaams Journalistiek Fonds het opleidingsaanbod voor journalisten binnen de media-academie te evalueren;
- 5° in dialoog te treden met de federale overheid, de Vlaamse Vereniging van Journalisten en de Raad voor de Journalistiek over het SLAPP-fenomeen en de naleving van de wet op het bronnengeheim, om na te gaan of er maatregelen nodig zijn, zonder daarbij te raken aan het recht op verweer;
- 6° er bij de federale overheid op aan te dringen de wet van 30 december 1963 met betrekking tot de erkenning en de bescherming van de titel van beroepsjournalist te evalueren en na advies van de Vlaamse Vereniging van Journalisten zo nodig te actualiseren in het licht van het sterk gewijzigde media- en journalistieke landschap;
- 7° in dialoog te treden met de federale overheid opdat de nieuwe digitale media fiscaal gelijk worden behandeld;
- 8° de aanbevelingen uit het bovengenoemde rapport van de Europese Commissie te gebruiken om onder meer het Vlaamse beleid inzake mediawijsheid te verdiepen.

In verband met de zevende aanbeveling ontving Katia Segers intussen het heuglijke nieuws over een doorbraak op federaal niveau, waardoor kranten die uitsluitend digitaal verschijnen, van een nultarief voor btw zullen genieten.

Marius Meremans betuigt namens de N-VA-fractie zijn steun aan het amendement. De media verdienen die ondersteuning.

Over de middelen om dit doel te financieren, zal na de verkiezingen een nieuwe mediacommissie zich moeten buigen.

Investerings in onafhankelijke en kwalitatieve journalistiek vergen onderzoek of die media ook echt beantwoorden aan criteria als onafhankelijk en kwalitatief. *Marius Meremans* is een groot voorstander van steun aan dergelijke media en pleit om daarvoor in de volgende regeerperiode een pot te creëren. Maar het zou onaanvaardbaar zijn dat iemand middelen uit die pot krijgt en tegelijk via een achterdeurtje geld puurt uit het kanaal dat een ander decreet openstelt. Gelijke monniken, gelijke kappen. Het benieuwt *Marius Meremans* hoe media met dat principe zullen omgaan.

De bedoeling mag niet zijn dat iemand die een beweging opricht met een bijhorend digitaal medium, daarvoor direct subsidies ontvangt. Onafhankelijkheid en kwaliteit zijn duidelijke voorwaarden en vergen dat de bronnen worden gecheckt. Daarop moet toezicht worden uitgeoefend.

Marius Meremans is groot voorstander van een dergelijk voorstel van resolutie, maar dan met inachtneming van de voorwaarden die hij heeft geschetst en mits toepassing van het gelijkheidsbeginsel op de verschillende mediaspelers.

Karin Brouwers voegt nog enkele data toe aan de voorgeschiedenis. Het voorliggende voorstel van resolutie is op 18 mei 2018 ingediend. De hoorzitting vond plaats op 7 juni 2018. Amendement nr. 1 is ingediend op 10 juli 2018.

Het zevende punt in het amendement is het verzoek om in dialoog te treden met de federale overheid met het oog op gelijke fiscale behandeling van digitale media. Karin Brouwers preciseert dat de doorbraak waarop Katia Segers doelt, een wetsvoorstel betreft. Ze hoopt dat dit in de federale context van lopende zaken nog goedgekeurd raakt.

Het commissielid wil nog niet ingaan op de middelen die naar fondsen moeten gaan en welke controle daarop moet uitgeoefend worden. Dat is aan het volgende parlement.

De CD&V-fractie steunt alvast het voorliggende amendement.

Lionel Bajart beseft dat hij een open deur intrapt door te stellen dat eensgezindheid over onafhankelijke journalistiek geen globaal gemeengoed is. In de marge kunnen sommige problemen al eens aan de persvrijheid raken, maar ons land is op dat vlak nog altijd een voorbeeld.

Dat neemt niet weg dat bepaalde problemen een dringende aanpak behoeven. De huidige Vlaamse Regering en vooral de minister van Media hebben de problemen ter harte genomen met hun inzet op mediawijsheid, ondersteuning van de journalistiek en aanpak van discriminaties op basis van het gebruikte medium. Zo zijn er al stappen gezet in de richting van een duurzame en mediumneutrale ondersteuning. Het voorliggende voorstel van resolutie maakt verdere stappen mogelijk.

Het Vlaams Journalistiek Fonds is gelanceerd en moet volgens Open Vld een belangrijke partner worden in dit beleid. Dit was een logische volgende zet in het beleid van minister Gatz. Open Vld constateert tevreden dat ook de andere fracties hierachter staan.

Ten opzichte van de tekst van het oorspronkelijke voorstel van resolutie introduceert het amendement onder andere de vraag naar een dialoog met de federale overheid over een gelijke fiscale behandeling van de digitale media. Federaal minister van Financiën Alexander De Croo is daarvan momenteel werk aan het maken.

Hoewel de persvrijheid wettelijk stevig beschermd is, dreigen toch gevaren met betrekking tot het bronnengeheim en SLAPP. Lionel Bajart pleit voor het nodige evenwicht, aangezien individuen en organisaties zich waar nodig ook tegen de pers moeten kunnen verdedigen. In de journalistieke wereld heerst op dit vlak echter een grote bezorgdheid. Recent hebben journalisten een nieuwe vzw opgericht om journalisten bij te staan in rechtsgedingen die neerkomen op pure pesterijen en intimidatie. Op dat vlak is er dus nood aan dialoog tussen de betrokken overheden, de journalistenvereniging en de deontologische raad, daar dit fenomeen, meer dan de eventuele maatregelen rond ondersteuning van de pers, de kern van de persvrijheid raakt.

Bart Caron waardeert dat het voorstel en amendement collectief worden ingediend in het belang van de onafhankelijke en pluralistische pers. De tekst houdt rekening met hedendaagse fenomenen en met het vereiste dynamisme, wat cruciaal is in ons kleine taalgebied met zijn beperkt aantal mediagroepen.

Het voortraject was misschien lang, maar dat een mediacommissie aan het einde van een zittingsperiode collectief de belangrijke principes op punt stelt, is maar logisch.

Ook Bart Caron hoopt op de genoemde btw-gelijkschakeling tussen gedrukte en digitale kranten. De huidige onrechtvaardigheid gaat overigens nog verder, daar gedrukte kranten voor hun digitale oplage wel al van het nultarief genieten. Bovendien vestigde federaal minister Kris Peeters er onlangs nog eens de aandacht op dat de federale overheid bpost elk jaar 180 miljoen euro betaalt voor de ochtendbedeling van kranten. Dat bedrag is ongeveer gelijk aan het Vlaamse mediabudget. Voor Bart Caron is een dergelijke vorm van steun niet meer van deze tijd. Die middelen konden beter worden vrijgemaakt voor andere initiatieven, al is daartoe een akkoord vereist tussen de federale overheid en de gemeenschappen.

De spreker beaamt de opmerking dat van twee walletjes eten niet de bedoeling kan zijn. Allicht doelt Marius Meremans op GetBasic en DeWereldMorgen. Die organisaties maken terecht gebruik van de middelen die nu al voorhanden zijn, maar zullen inderdaad een keuze moeten maken als er ook middelen beschikbaar zijn in het kader van de hier bedoelde steun aan de journalistiek.

Tot slot wijst Bart Caron, zelf een groot voorstander van het Vlaams Journalistiek Fonds, Lionel Bajart erop dat in dat fonds voor het werkjaar 2019 0 euro zit. In 2018 heeft minister Gatz er inderdaad wat geld aan toegekend, maar eenmalig en zonder gevolg in 2019. Het geld uit de begroting van 2018 ging naar een vijftiental innovatieve projecten van zowel nieuwe digitale als traditionele media. Zonder structurele financiering blijft een dergelijk fonds een lamme eend. Dit jaar komt het onmogelijk verder dan de administratieve afhandeling van zijn projecten uit 2018.

Een robuuster mediabeleid blijft dus aan de orde, concludeert Bart Caron, die zich voor het overige achter de opmerkingen van de andere leden schaart.

Amendement nr. 1 wordt eenparig aangenomen met 13 stemmen.

Bijgevolg wordt het voorstel van resolutie vervangen door de in amendement nr. 1 voorgestelde tekst.

3. Eindstemming

Het geamendeerde voorstel van resolutie wordt eenparig aangenomen met 13 stemmen.

Bart CARON,
voorzitter

Manuela VAN WERDE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

btw	belasting over de toegevoegde waarde
EC	Europese Commissie
SLAPP	Strategic Lawsuit Against Public Participation
VRM	Vlaamse Regulator voor de Media
VVJ	Vlaamse Vereniging van Journalisten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° het engagement van de Vlaamse Regering om te onderzoeken “hoe media-subsidies en ondersteuning van papieren kranten meer mediumneutraal en toekomstgericht kunnen worden georganiseerd, ten gunste van kwalitatieve journalistiek”, zoals in het regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014, nr. 31/1, p. 123) is opgenomen;
 - 2° de operationele doelstellingen ‘Creëren van een bloeiend en duurzaam medialandschap’ en ‘Pluriforme berichtgeving als democratisch fundament’, opgenomen in de beleidsnota Media 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 128/1, p. 23-28), meer bepaald het engagement om kwalitatieve nieuwssites een plaats te garanderen in een pluriform media-aanbod en om kansen te geven aan kleinere projecten die het pluralisme en de pluriformiteit in de mediasector versterken;
 - 3° het rapport ‘Mediaconcentratie in Vlaanderen 2017’ van de Vlaamse Regulator voor de Media;
 - 4° de ‘World Press Freedom Index 2018’ van Reporters zonder Grenzen;
 - 5° het adviesrapport ‘Een taal, meer stemmen. Journalistiek beleid, innovatie en samenwerking in Vlaanderen en Nederland’;
 - 6° de hoorzitting over de pluriformiteit van de Vlaamse media in de commissie Media van 22 maart 2018 (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1618/1);
 - 7° de hoorzitting over het rapport ‘Mediaconcentratie in Vlaanderen 2017’ in de commissie Media van 22 maart 2018 (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1618/1);
 - 8° het rapport ‘A multi-dimensional approach to disinformation. Report of the independent High level Group on fake news and online disinformation’ van de Europese Commissie, gepubliceerd in maart 2018;
 - 9° de hoorzitting over de uitbouw van een toekomstgerichte en medium-neutrale ondersteuning van onafhankelijke, kwalitatieve journalistiek in de commissie Media van 7 juni 2018 (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1599/2);
 - 10° de oprichting van het Vlaams Journalistiek Fonds door Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel;
- overwegende dat er over het creëren van een toekomstgerichte en medium-neutrale ondersteuning van onafhankelijke, kwalitatieve journalistiek moet worden afgestemd met de federale overheid, gelet op de aanzienlijke federale gunstmaatregelen voor de geschreven pers;
- vraagt de Vlaamse Regering:
 - 1° verder te blijven investeren in een toekomstgerichte en medium-neutrale ondersteuning van onafhankelijke en kwalitatieve journalistiek, met aandacht voor innovatie en initiatieven die het pluriforme media-aanbod in Vlaanderen stimuleren en zorgen voor een kwaliteitsvolle permanente vorming van journalisten;
 - 2° de impact van de huidige projectsubsidies te monitoren en zo nodig bij te sturen;
 - 3° het Vlaams Journalistiek Fonds uit te bouwen tot een duurzame en performante organisatie;
 - 4° in het geplande onderzoek naar de mogelijke toekomstperspectieven voor het Vlaams Journalistiek Fonds het opleidingsaanbod voor journalisten binnen MediAcademie te evalueren;

- 5° in dialoog te treden met de federale overheid, de Vlaamse Vereniging van Journalisten en de Raad voor de Journalistiek over het SLAPP-fenomeen (Strategic Lawsuit Against Public Participation) en de naleving van de wet op het bronnengeheim, om na te gaan of er maatregelen nodig zijn, zonder daarbij te raken aan het recht op verweer;
- 6° er bij de federale overheid op aan te dringen de wet van 30 december 1963 betreffende de erkenning en de bescherming van de titel van beroepsjournalist te evalueren en na advies van de Vlaamse Vereniging van Journalisten zo nodig te actualiseren in het licht van het sterk gewijzigde media- en journalistieke landschap;
- 7° in dialoog te treden met de federale overheid opdat ook digitale nieuwsmedia fiscaal gelijk worden behandeld;
- 8° de aanbevelingen uit het bovengenoemde rapport van de Europese Commissie te gebruiken om onder meer het Vlaamse beleid inzake mediawijsheid te verdiepen.